

3.1 Literatūrinė pasaka

Našlaitė

Kloja žemę lapų šilkas...
Į **kapus** kelelis pilkas --
Ten palaidota motulė,
Ten tėvelis tyliai guli.

Brolužėlis greit užaugo –
Tai sesytę mažą saugo
Nuo **karčių** svetimų dūmų
Ir nuo **pamotės** piktumo.

Juodbėrėlis gailiai **žvengia**,
Kai seselė brolių rengia.
Prie vartelių stovi jiedu –
Ašarėlė sesei **rieda**.

O varteliuos vargas žydi --
Brolužėlį sesė lydi
Per laukelį, per girelę --
Skaudžios **gėlos** širdį gelia.

Oi broleli, brolužėli,
Kareivėli **raitužėli!**
Kelias **dunda**, vėjas ūžia --
Ar begrįši iš **karužio?**

Vieškeliu namo **parjosi**,
Prie vartelių apsistosi --
Kur Sigutė **geltonkasė?**
Gal seselės neberasi.

Lieka pamotė piktoji,
Jos dukra – Snaudalė toji
Ir Sigutė **vienytėlė** –
Be paguodos – našlaitėlė.

Savo pamotei stornosei
Kaip **įtikti**, nežinosi –
Jinai ragana tikra!
Raganėlė jos dukra.

Kur tik ragana sustoja,
Apkalbos, vaidai putoja;
Kur **prašliaužia** jos šešėlis,
Ten žolė nustoja **žėlus**.

Ką pagauna jos liežuvis,
Tas jau dingęs, tas jau žuvęs.
Kur tik eina – ten ji **kenkia**.
Jos kaip **maro** žmonės lenkias.

Raganos dukra **miegalė** –
Nieko, nieko ji negali.
O Sigutė našlaitėlė
Tai kasdien su saule kėlė.

Visus darbus ji nudirbo,
Darbas rankose jai **tirpo**;
O įtikti nemokėjo –
Nuolat pamotė **akėjo**.

Raganos dukra – kitokia;
Jokio darbo nenutuokia;
Tingi **verpti**, tingi **austi**,
Tingi burną nusiprausti.

Vai, nekenčia jos mergytės!
Ją primanę sudraskytų:
Kam graži, kam išmintinga,
Kam gerumo jai nestinga.

<...>

Jau ruduo dantis **galanda**,
Jau **šalna** žolelę kanda –
Basos kojos, kietas **gruodas** –
Našlaitėlei dienos juodos.

Ji karvutę laukan **gena** –
Ir sutinka **rukšną** seną;
Ta jai marškinius nutraukia
Ir lyg varna **kvarksi**, šaukia.

Pakulų suveltą **kuodą**
Ji Sigutei atiduoda:
– Tai **ganydama** nesnausi,
Susiverpsi, išsiausi,

Pasisiūsi, bevilkėsi –
Savo marškinius turėsi. –

Vai broleli, brolužėli,
Kareivėli raitužėli!
Verkia rudenio laukai –
Kam seselę palikai?

Našlaitėlė taip **kukčioja** –
Šaltis **petelius** bučiuoja.
O karvutė girdi **raudą** –
Ir karvutei širdį skauda.

Ji, prislinkus prie Sigutės
Ir šiltu **kvapu** papūtus,
Pakužda tyliai į ausį:
– Kam tu manęs nesiklausi?

Nei tu verki, nei **raudoki!**
Man tas pakulas paduoki:
Aš suverpsiu **verpimėlj**
Ir išausiu **audimėlj**.

Ryja pakulas juodoji,
Priešais vėją atsistoja,
Atsikrankščia... O, stebuklas!
Ne **drobiniai**, nebekuklūs –

Marškinėliai – gyno šilko.
Jais našlaitė apsivilko.

Vakare namo ji gena –
Ir sutinka **griežlę** seną.
Toji žiūri, akį trina –
Piemenėlės nepažino.

Lyg **aušrinė** spindi veidas,
Kasos per pečius **palaidos**.
O tie šilko marškinėliai
Pasiutimą senei kėlė.

Ji našlaitę **plūdo**, barė –
Gulti alkaną išvarė.

Kitą rytą našlaitėlei
Marškinius nuplėšia vėlei –
Pakulų suveltą kuodą
Vėl jai ragana įduoda:

– Tai ganydama nesnausi –
Susiverpsi, išsiausi,
Pasisiūsi – bevilkėsi,
Marškinius naujus turėsi!

Ir Snaudalę senė kelia:
– Bėki paskui ją, dukrele,
– Pamatysi, ką ji daro,
Kaip tuos marškinius padaro!

<...>

Bėgo tuoj namo **žvairakė**,
Viską motinai apsakė.
Ta **įnirtus** trypia koja
Ir baisybę sugalvoja.

Po **slenksčiu** ji **duobę** gilia
Iškasa, **žarijų** pila,
Viršų **dilgėlėm apkarsto**,
Dailiai **smiltim apibarsto**.

Sau liežuvį **pagalanda**
Ir plonai kalbėti bando.
Grįžta **podukra** iš lauko –
Ragana iš tolo šaukia:

– Eikš, Sigute, eikš, dukrele!
Tai išalkai per dienele.
Kviečia ragana geruoju:
– Šviežia duona dar **garuoja**.

O gira – saldi be galo,
Eikš, dukrele, užu stalo!
– Neik, Sigute, neik, sesele! –
Kažkas šaukia, **triukšmą** kelia,

– Po slenksčiu duobė žarijų
– Kas tik ėjo – tą **prarijo**.
Kai tik eisi – ir įkrisi,
Jeigu raganos klausysi.

Šaukia taip juoda **kalaitė**. –
Tuo pažįsta ją našlaitė –
Eit į **pirkią** nebedrįsta –
Po slenksčiu žarijom **grįsta**.

Ragana kone **papaiko** –
Ji kalytę puola, **vaiko**.
– Oi pakarsiu bjaurią kalę,
Kam ji loja, triukšmą kelia!

Duoda gyvuliui ji **garo**
Ir **kamaroje** uždaro.
Vėl liežuvį pagalanda
Ir plonai kalbėti bando:

– Eikš, Sigute, eikš, dukrele,
Nusidirbai per dienele – –
Kviečia ragana geruoju, –
– Šviežia duona dar garuoja!

O gira saldi be galo!
Eikš, dukrele, užu stalo!

Kad galėtų ją kalytę
Vėl **įspėti**, pasakyti!
O mergytė **grynaširdė**
Tam ir tiki, ką ji girdi.

Eina, pamotės nebijo.
Po slenksčiu duobė žarijų...
Ta baisi duobė žarijų
Našlaitėlę ir **prarijo**.

<...>

Salomėja Nėris

3.1 Literatūrinė pasaka

1. Perskaitykite S. Nėries eiliuotos pasakos „Našlaitė“ ištrauką. Išsiaiškinkite paryškintų žodžių reikšmes.
2. Naudodamiesi literatūrinės pasakos apibrėžimu, pateikite 3 argumentus, įrodančius, kad S. Nėries eiliuota pasaka yra literatūrinė pasaka.

1. _____

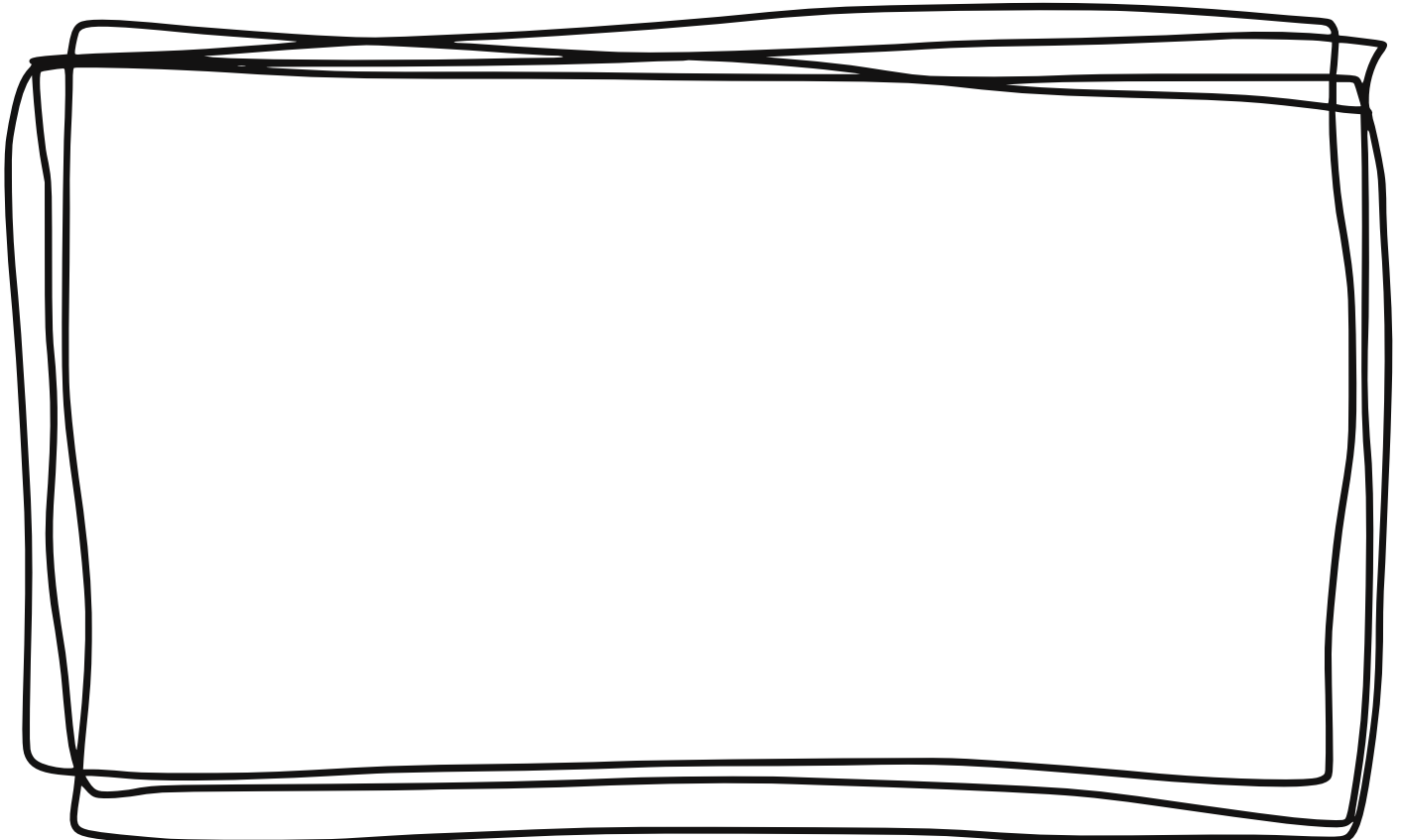
2. _____

3. _____

Literatūrinė pasaka –

literatūros žanras; paprastai siužetinis literatūros kūrinys, kuriam būdingi antgamtiniai veikėjai, stebukliniai daiktai, neegzistuojančios erdvės ir pan. Literatūrinė pasaka – individualus konkretaus rašytojo kūrinys.

3. Ilustruokite jums labiausiai patikusią pasakos sceną.

3.1 Literatūrinē pasaka

4. Sujunkite paveikslēlēj su žodžiu.

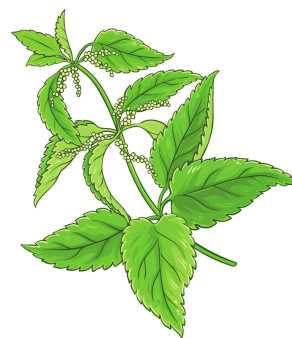
dilgēlė

pakulos

pamotė

maras

verpimo ratelis

audimo staklės

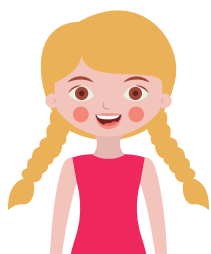

žarijos

slenkstis

geltonkasė

kalaitė

apkalbos

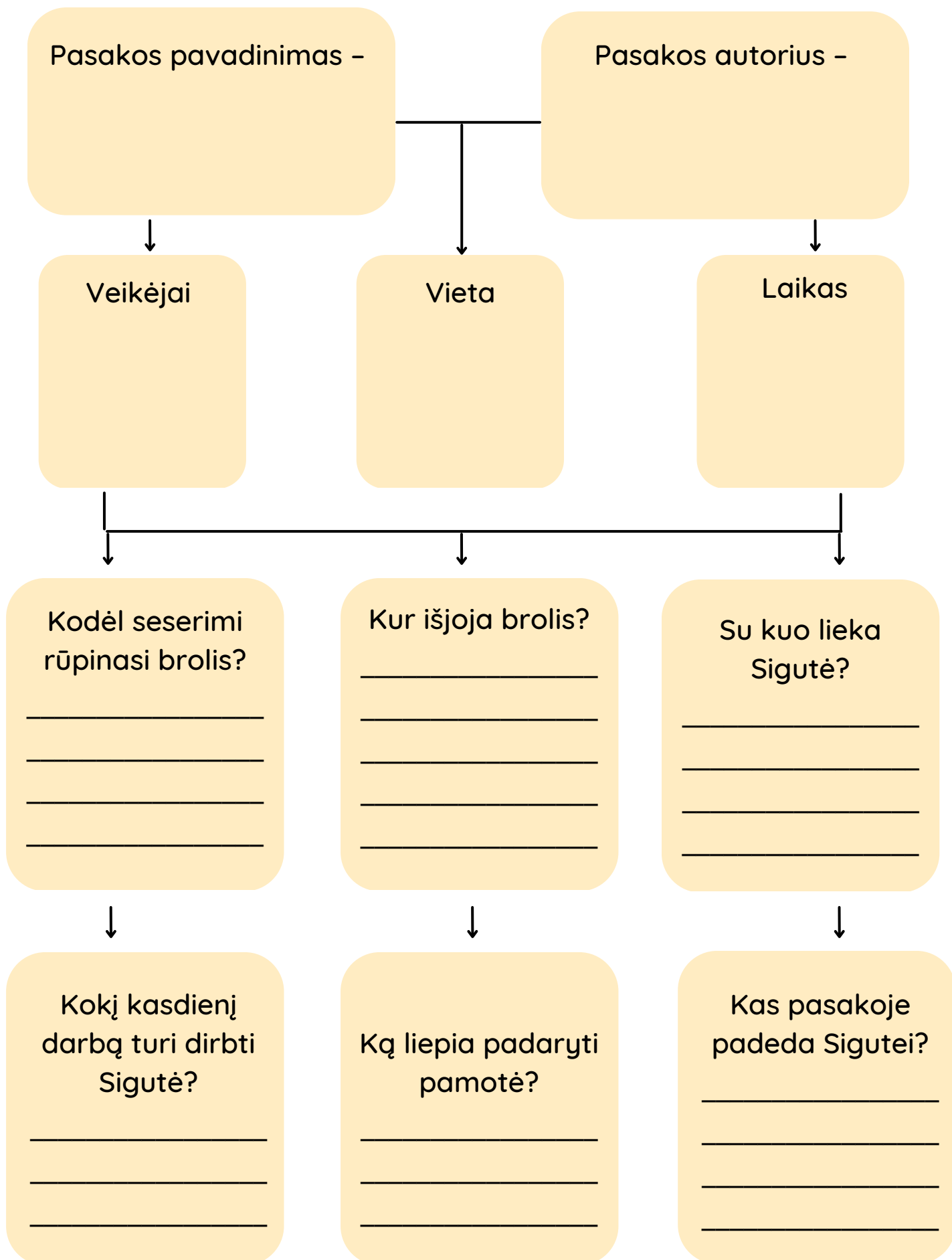

juodbėris

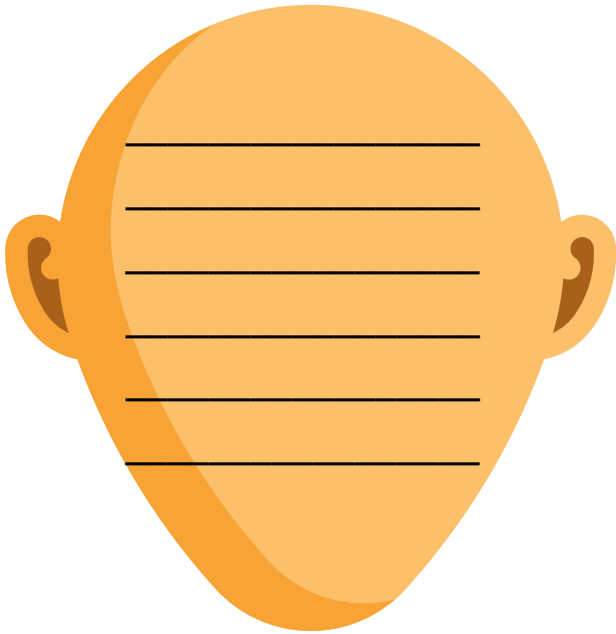
3.1 Literatūrinė pasaka

5. Užpildykite schemą pagal S. Nėries pasaką „Našlaitė“.

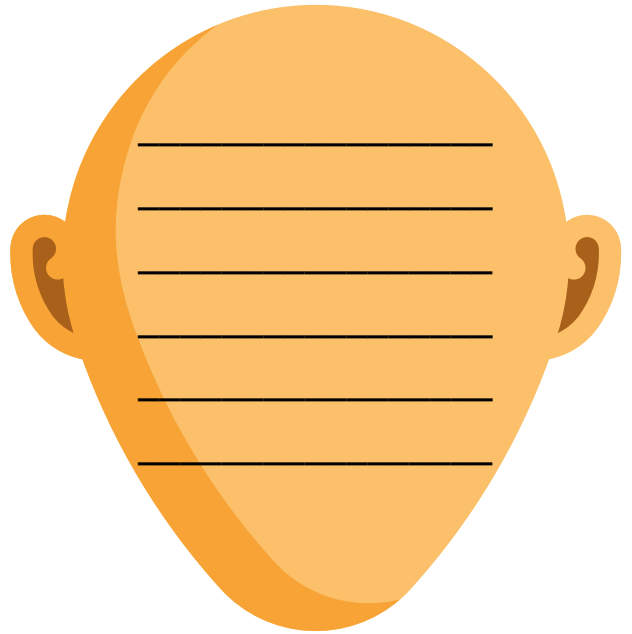

3.1 Literatūrinē pasaka

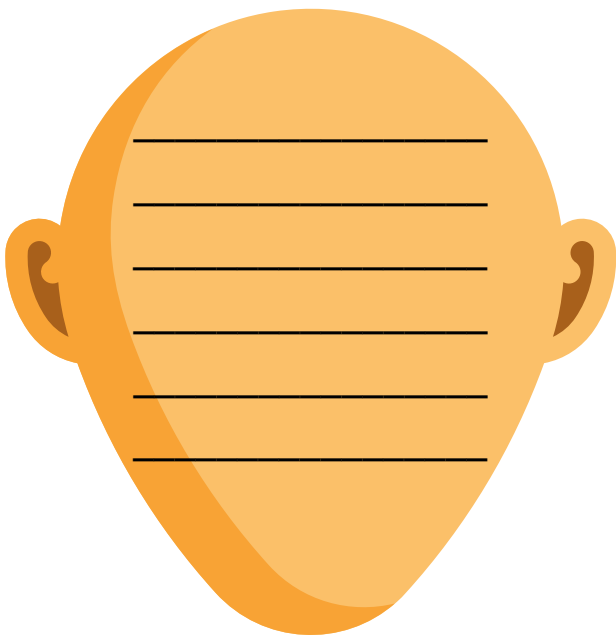
6. Charakterizuokite (apibūdinkite) pagrindinius veikėjus.

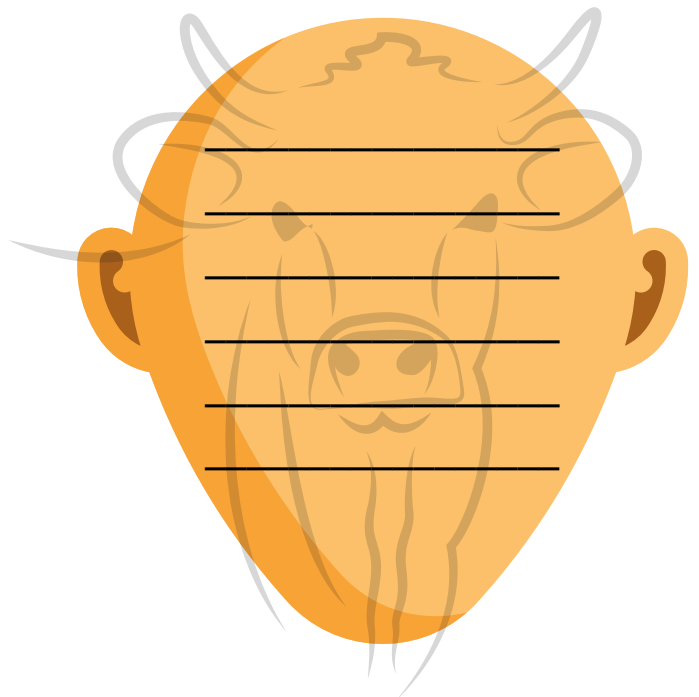
Sigutė

brolis

pamotė

karvutė